

Den sorte pimpernel

Han var en helt

Af Bo Torp Pedersen

Ordet 'pimpernel' er gået ind i sproget som betegnelsen for en dristig person, der hjælper politiske flygtninge i sikkerhed. Oprindelsen er romanen "Den røde pimpernel" (1905) af Emmuska Orczy, en ungarsk født engelsk forfatterinde, der skrev en serie spændende fortællinger om ofre for den franske revolution. Den første engelske filmatisering "The Scarlet Pimpernel" (1934) med Leslie Howard i titelrollen fik stor succes, og historien blev moderniseret til Anden Verdenskrig i "Pimpernel Smith" (1941). Hollywood fulgte efter med "Paris Underground" (1945), som i England fik titlen "Madame Pimpernel". Den oprindelige historie vendte tilbage i "The Elusive Pimpernel" (1950) med David Niven og endte i farcerne "Don't Lose Your Head" og "Carry On Pimpernel" (1966).

Den svenske film "Den sorte pimpernel" knytter sig til dette fænomen: Den gode og dristige redningsmand, en rendyrket heltetype, hvor man ikke skal forvente psykologiske dybsindigheder eller interessante karakternuancer. Nyere svensk historie er rig på sådanne autentiske helte, f.eks. Folke Bernadotte (1895-1948), der i egenskab af vicepræsident og præsident for svensk Røde Kors reddede 19.000 koncentrationslejringsfanger til Sverige, Dag Hammarskjöld (1905-1961), som blev en helt enestående og modig generalsekretær i FN, og Raoul Wallenberg (1912-1947), som reddede ungarske jøder fra nazisterne. Bernadotte blev myrdet i Palæstina, Hammarskjöld døde ved en

flyulykke i Afrika (sandsynligvis et attentat), og Wallenberg gik til grunde i et sovjetisk fængsel, mistænkt ifølge typisk stalinistisk paranoia for at være spion.

Harald Edelstam (1913-1989), er en mindre kendt svensk helt, der nu er blevet tildelt et 'heltekvad' af denne nye svenske film. 1971-1973 var Edelstam svensk ambassadør i Santiago, Chile, hvor den folkevalgte, socialistiske præsident Salvador Allende i 1973 blev styrtet af det chilenske militær efter heftig indblanding af stråmænd og agenter for USA. Filmen beskriver, hvordan Edelstam i en blanding af arrogance og mod hjælper mange mennesker, der vil flygte, og mennesker, der er sat i fængsel, hvor talrige dør efter tortur eller ved vilkårlig henrettelse. Den i det ydre pertentlige Edelstam - ulasteligt klædt i sort jakkesæt - er også kvindeglad på en lidt overfladisk måde, men de dramatiske begivenheder ryster ham og tvinger ham til at tage et egentligt personligt ansvar for en højtstående militærpersons rebelske datter.

Med hensyn til Chile er "Den sorte pimpernel" udmærket på linje med Costa-Gavras' "Missing" (1982), hvor Jack Lemmon spiller en amerikansk far, som via hjælp til sin søn og svigerdatter får et forfærdende indblik i militærets blodige magtovertagelse.

"Den sorte pimpernel" er altså ægte heltedyrkelse, og i betragtning af sagens alvor har man ikke lyst til sure opstød over petitesser - såsom filmens valg af talesprog. I vor værdi-relativistiske epoke har vi i den grad brug for rigtige helte. Filmen, som er støttet af Amnesty International, slutter med uddrag af et TV-interview med den autentiske Harald Edelstam: Det antyder, at spillefilmen har ramt meget fint i personkarakteristikken, og det afslører, at Sveriges ambassadør i Chile 1973 kun fik hjælp af én kollega, den finske...!

Svarta nejlikan – Sverige/Danmark 2007 - Instr.: Åsa Faringer & Ulf Hultberg - Manus: Bob Foss - Medv.: Michael Nyqvist (Harald Edelstam), Lumi Cavazos (Ana Contreras), Kate del Castillo (Consuelo Fuentes), Lisa Werlinder (Susanne), Carsten Norgaard (Winther), Daniel Giménez Cacho (Ricardo Fuentes), Patrick Bergin (senator Davis), Cristián Campos - 95 min. - Biografpremiere d. 2/11 2007 og på DVD d. 15/5 2008 - Udlejning / pressefotos ©Nordisk Film - Tilladt for børn over 15 år

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=6742&area=2>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Harald_Edelstam